

TULLI

II LISÄTALOUSARVIOEHDOTUS VUODELLE 2005

16.9.2005
lisäys ja korjaus 1.9.2005
lähetettyyn LTA II esitykseen

Pääluokka 28

Valtiovarainministeriön hallinnonala

40. Tullilaitos

71. Toimistoautomaatiojärjestelmän hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 200 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää tullilaitoksen toimistoautomaatiojärjestelmän uudistamiseen vuosina 2005-2007.

Selvitysosa: Tullilaitoksen vuonna 1991 käyttöönotettu Applixtoimistoautomaatiojärjestelmä on vanhentunut sekä pääte- että palvelinympäristöltään. Järjestelmän kapasiteetti ja ominaisuudet eivät myöskään enää riitä tullilaitoksen nykyisiin tarpeisiin, joissa kansallinen sekä EU-tason tietojärjestelmäyhteydenpito jatkuvasti korostuu.

2005 II Lisätalousarvio

8 200 000

MOMENTIN 28.40.71 PERUSTELUT

1. Toimistojärjestelmän uusiminen

2.1 Tullilaitoksen suunnitelma-asiakirjoissa aiemmin esittämät toimistoautomaatiojärjestelmän uusimisen perustelut

Ote TTS 2006 - 2009 (7.12.2004)

Vähäpätöiseltä kuulostava mutta käytännössä merkittävä tietojärjestelmä on toimistoautomaatiojärjestelmä, jonka uusiminen on käynnistymässä Tullissa jo ennen suunnittelukauden alkua ja joka toteutuu loppuun saakka suunnittelukauden alkupuolella. Toimiva toimistoautomaatiojärjestelmä on käytännössä välttämätön jokapäiväinen työkalu, joka mahdollistaa useat työtehtävät ja yhteydenpidon sidosryhmiin.

Ote TMAE 2006

1.4.3. Toimistoautomaatiojärjestelmän uusiminen

Tullilaitoksen käyttämä Applix-toimistoautomaatiojärjestelmä on vanhentunut. Järjestelmän kehittäminen ei enää jatku ja myös palvelimet, joilla sovellus toimii, ovat vanhentuneet ja ylikuormittuneet; tämä on merkinnyt kasvavia vaikeuksia järjestelmän toimintavarmuudessa samoin kuin sähköpostilla välitettävien tiedostojen yhteensopivuudessa Tullilaitoksen ja yhteistyökumppaneiden välillä.

Tullilaitos varautui uudistamaan toimistoautomaatiojärjestelmänsä siten, että muutosprojekti käynnistyi loppuvuonna 2004. Projektin rahoitukseen varauduttiin tullilaitoksen siirtomäärärahojen turvin. Tilanne on kuitenkin muuttunut sekä aikataulun että rahoitusmahdollisuuksien osalta. Tullilaitos pyrkii aloittamaan uusimisen kuluvana vuonna 2005 ja projekti jatkuu vielä vuosina 2006 - 2008. Uusimisen aiheuttama lisämeno verrattuna nykyiseen järjestelmään on täsmentynyt tehtyjen selvitysten mukaan noin 8 000 000 euroksi, josta vuonna 2006 toteutuvaksi suunnitellaan 3 400 000 euron osuutta.

Tullilaitoksen toimistoautomaatiojärjestelmän uusimiseen käytettäväksi suunnitellut siirtomäärärahat kuitenkin sitoutuvat etupainotteisesti tehtyihin resurssiin siirtoihin Itäiseen tullipiiriin ja toisaalta odotettua enemmän resursseja sitoviin muihin IT-hankkeisiin. Tilanne näyttäisi olevan se, että tullilaitos ei pysty uusimaan toimistoautomaatiojärjestelmänsä lähivuosina ilman lisärahoitusta ajamatta alas jotain muuta toimintaansa ja mahdollisesti joitakin muita IT-hankkeita, joiden jäädyttäminen viivyttäisi toiminta- ja taloussuunnitelmissa ja tulossopimuksissa suunniteltua tullitoiminnan automatisointia ja sitä kautta saatavia tuottavuus- ja laatuhyötyjä.

Näin ollen Tullihallitus esittää, että toimistoautomaatiojärjestelmän uusimiseen tullilaitokselle myönnetään **3 400 000** euron määräraha vuodeksi 2006.

Ote TMAE 2006

1.2. Vuodelta 2004 siirtyvien säästöjen kohdentuminen

Tullilaitos on siirtänyt EU:n laajentumisen tulliselvitystehtävistä vapauttamaa henkilöstöä Itärajan ruuhkautuneisiin toimipaikkoihin noin 100 htv vuosina 2004 ja 2005, mikä on tapahtunut selvästi nopeammin kuin henkilöstöä on vähennetty Eteläisestä ja Läntisestä tullipiiristä. Tästä etupainotteisesta siirrosta aiheutui vuonna 2004 noin 1 530 000 euron ja vuonna 2005 aiheutuu noin 1 590 000 euron lisämeno pelkästään palkkausmenojen kasvuna.

2.1 Päätös toimistojärjestelmän uusimisesta

Tullihallituksen tietohallinnon johtoryhmän kokouksessa 14.3.2005 tehtiin päätös toimistojärjestelmän uusimisesta. Tehty päätös perustui tietohallinnon organisoimaan suunnitteluun ja tietohallinnon konsulttiyrityksellä syksyllä 2004 teettämään selvitystyöhön.

2.2 Perustelut toimistoautomaatiojärjestelmän uusimiseksi

Tullihallitus on 25.7.2005 päivätyssä muistiossaan esittänyt toimistoautomaatiojärjestelmän uusimisen perusteita seuraavasti:

Toimistoautomaatiojärjestelmän uusiminen on **välttämätöntä** Tullin perustehtävien suorittamiseksi taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevästi:

- Nykyinen Applix-järjestelmä on **täysin vanhentunut sekä päätte- että palvelinympäristöltään**. Tämän vuonna 1991 käyttöön otetun järjestelmän kapasiteetti ja ominaisuudet eivät myöskään enää riitä Tullin nykyisiin tarpeisiin. Kun Tulli aikanaan oli suunnittelemassa ja valitsemassa itselleen toimistoautomaatiojärjestelmää, Tulli toimi pääosin kansallisesti eikä EU -jäsenyydestä ollut vielä mitään tietoa.
- Applix-ympäristön vanhentumisen vuoksi myös sen **ylläpito on vaikeutunut** jatkuvasti. Nyt tilanne on muuttumassa pian täysin kestävämmäksi, koska käytössä olevan käyttöjärjestelmän tuki loppui 31.12.2004. Järjestelmän käyttöä vaikeuttavat myös toistuvat palvelinrikot.
- Applix on myös **yhteensopimaton muihin toimistojärjestelmiin**, mikä vaikeuttaa ja osin estääkin yhteydenpidon Tullin ulkoisten yhteistyökumppaneiden kanssa, joita asiakkaiden eli ulkomaankaupan ja -liikenteenharjoittajien sekä auto- ja valmisteverovelvollisten ohella ovat muun muassa lukuisat muut valtion viranomaiset (Tulli esimerkiksi soveltaa tai valvoo 10 eri ministeriön hallinnonalaan kuuluvien säännösten täytäntöönpanoa), EU:n monet pääosastot ja muut toimielimet sekä useat muut kansainväliset organisaatiot (kuten WCO, WTO, Interpol, IRU ja UNCTAD) ja PTR-kumppanit. Kun Tulli vaihtaa vuosittain valtavan määrän erilaisia tietoja ja tiedostoja näiden yhteistyökumppaneittensa kanssa, kaikki eri osapuolet joutuvat tekemään runsaasti ylimääräisiä kustannuksia aiheuttavaa työtä järjestelmien keskinäisten kommunikointiongelmien vuoksi.
- Vaikka Tullin keskeiset tullaus- ja verotustietojärjestelmät toimivatkin pääosin omissa ympäristöissään, Applix-järjestelmällä on myös lukuisia **kytkentöjä tullaus- ja verotustoimintoihin**. Muun muassa osa veroista ja maksuista määrätään ja kannetaan tällä järjestelmällä. Lisäksi tullaus- ja verotusjärjestelmien tiedostojen analysointia tehdään ja useat eri tilastot kootaan Applix-järjestelmän tuella, mikä vaatii laajojen tiedostojen työstä ja hankalaa siirtämistä järjestelmästä toiseen.
- Vastaavasti **monien työprosessien automatisointi estyy** ja siirrettävien tiedostojen tai raportointien ja seurannan jatkokäsittely aiheuttaa huomattavasti ylimääräistä työtä. Osaksi näistä syistä Tulli on joutunut ottamaan käyttöönsä merkittävän määrän myös pc-tietokoneita, mikä on aiheuttanut laite- ja lisenssikustannusten lisäksi myös ylimääräisiä ylläpito- ja yhteensovittamiskustannuksia ja -ongelmia.
- Uusien järjestelmien sekä jo olemassa olevien tai kehitettävien **valtion yhteisten palveluiden** käyttöönotto on käytännössä lähes mahdotonta ja aiheuttaisi joka tapauksessa merkittäviä käyttöönotto-kustannuksia.

- EU on erityisesti aivan viime aikoina ryhtynyt voimakkaasti lisäämään - ja vaatimaan jäsenvaltioilta niiden omia - panostuksia uusien, tietoyhteyksiin perustuvien yhteistyömenetelmien kehittämiseksi. Perimmäisenä pyrkimyksenä on ottaa käyttöön ns. **sähköisen tullin** eli **eCustoms** -konseptin ensimmäinen vaihe jo vuosina 2010 - 2012. Tällöin jäsenvaltioiden tulliviranomaisilta vaaditaan nykyistä huomattavasti laajempaa ja tiiviimpää tietojärjestelmäpohjaista yhteistyötä sekä keskenään että liike-elämän toimijoiden kanssa.
- **Muiden sähköisten yhteyksien** tarvetta ja käyttöä lisäävät lähivuosina myös EU:n ja USA:n äskettäin sopima menettely välittää toisilleen merialusten konttitietoja ennen kuin alukselle annetaan lähtölupa. - Tulli on samoin aloittanut valmistella ns. käteisasiakkailleen tarkoitettua erilaisten veroilmoitusten ja muiden vastaavien tietojen lähettämismahdollisuutta internetin välityksin.

Nykyisen Applix-toimistojärjestelmän ongelmat vaikeuttavat edellä kuvatuin tavoin myös kauppapoliittisten ja EU-velvoitteiden täyttämistä. Näistä syistä myös VM/VO:n lausunnossa on todettu toimistojärjestelmän uusimisen välttämättömyys, jotta Tullin toiminta ei halvaantuisi, mikä vahingoittaisi suuresti myös Tullin ulkoisia yhteistyökumppaneita ja muita intressitahoja.

Mainittakoon vielä, että Tullihallituksen tietohallinnon arvion mukaan edellä mainitut palvelinrikot ja kommunikointiongelmat aiheuttavat pelkästään Tullihallituksen henkilöstön osalta laskettuna noin puolen tunnin työpanosta työpäivää kohti / henkilö, mikä tarkoittaa 3 150 tunnin työmäärän menetystä kuukausittain. Vuositasolle muutettuna tämä merkitsee 21 henkilötyövuotta, mikä pelkästään palkkakustannuksina on vuositasolla yli 1 miljoona euroa.

Toimistojärjestelmän menolaskelma vuosille 2006 - 2008 on liitteessä 1.

3. Tullilaitoksen tietohallintomenojen tasokorotus

3.1 Tietohallintomenojen tasokorotus vuosien 2006 - 2009 TT-suunnitelmaan liittyvässä kehityssuunnitelmassa

Ote TTS 2006-2009 TIETOHALLINTOMENOJEN TASONKOROTUS

Tulli on joutunut nostamaan tietohallintomenojensa suhteellista osuutta toimintamenoistaan ja tänä vuonna niiden osuus tulee olemaan hieman päälle 10%, mikä on edelleen alhainen verrattuna valtiovarainministeriön hallinnonalan keskiarvoon (noin 18%).

Jotta Tulli pystyisi lähivuosina panostamaan tietojärjestelmäprojekteihin tavalla, joka mahdollistaa Tullin strategisten tavoitteiden toteutumisen suunnitellulla aikajänteellä, tietohallintoon on kohdistettava lisärahoitusta. Valtiovarainministeriön tuottavuushankkeessa esitetty ajatus tiikerinloikasta, jolla tarkoitetaan lisäpanostusta kehitystyöhön, joka tulevina vuosina mahdollistaa tuottavuushyödyt, pätee erityisesti tietojärjestelmiin pohjautuviin toimintamalleihin; sähköisen asioinnin toimintamallin kehittäminen vaatii ensin panostusta mutta kehitystyön tulosten muuttuessa käytännöksi myös sen tuomat hyödyt tulevat näkyville. On huomattava, että tuottavuushyödyt ovat vain yksi ja luultavasti pieni osa syntyvistä hyödyistä, jotka näkyvät pääosin asiakkaille koituvina säästöinä; myös sillä on merkitystä, että toimintamalli mahdollistaa monien tehtävien suorittamisen ajasta ja paikasta riippumatta silloin ja siellä, mikä on valtiokonsernin asettamien tavoitteiden mukaista.

Tulli on menneinä vuosina panostanut tietohallintomeneihin huomattavan vähän suhteessa muihin valtiovarainministeriön hallinnonalan virastoihin, mikä on kylläkin tuonut säästöjä Tullin tietohallintomenoissa mutta toisaalta aiheuttanut muita kuluja muissa toiminnoissa sekä Tullille että asiakkaille ja ehkä näkyvät palvelutasossakin ja hidastanut kehityskulkua kohti sähköistä asiointia. Viime vuosina Tulli onkin lisännyt tietohallintomenojaan jonkin verran samoin kuin organisoinut uudelleen tietohallintonsa. Tänä syksynä on valmistunut alustava kartoitus siitä, millaisella tasolla tietohallintomenojen tulisi olla, jotta kaikkiin esitettyihin vaatimuksiin kyettäisiin vastaamaan:

Tullihallituksen tietohallintoyksikön arvio on 28,5 miljoonan euron taso vuodeksi 2005 ja kahdeksi seuraavaksi vuodeksi vielä hieman enemmän, kunnes vuonna 2008 päästäisiin laskevalle uralle (vertailun vuoksi menotaso vuonna 2004 lienee kokoluokkaa 14 miljoonaa euroa). Tullin on toki myönnettävä, että tietohallinnon menojen tasonkorotustarve olisi tullut kyetä jäsentämään jo aikaisemmin, missä myöhästyminen on Tullin virhe.

3.2 Tietohallintomenojen tasokorotustarve tulevalla TT-kaudella

Tullihallitus tulee esittämään tietohallintomeneihin pysyvää tasokorotusta marraskuussa valmistuvassa vuosien 2007-2010 toiminta- ja taloussuunnitelmassa, missä Tulli tulee tarkentamaan kokonaisuudessaan tietohallintomenojen kasvun kehysvaikutusta.

**Liite 1. Toimistojärjestelmän uusi-
minen**

	Lisämenot	2006	2006	Lisämenot	2007	2007	Lisämenot	2008	2008
	2006	Vanha järjestelmä	Uusi järjestelmä	2007	Vanha järjestelmä	Uusi järjestelmä	2008	Vanha järjestelmä	Uusi järjestelmä
Menojen erittely	3,400,000	848,000	4,248,000	2,490,000	760,000	3,250,000	2,240,000	660,000	2,900,000
Työasemat	230,000	600,000	830,000	550,000	600,000	1,150,000	550,000	600,000	1,150,000
Palvelimet	250,000		250,000	100,000		100,000	50,000		50,000
Käyttölisenssit	90,000	60,000	150,000	30,000	60,000	90,000	30,000	60,000	90,000
Migraatiotyö = siirto aplix:sta uuteenjärjestelmään	360,000		360,000						
Koulutus (konsulttityönä)	120,000		120,000	40,000		40,000	40,000		40,000
Sähköpostipalvelu	100,000		100,000	20,000		20,000	20,000		20,000
Toimistojärjestelmän lisenssit	1 000 000		1 000,000	500,000		500,000	300,000		300,000
Työasemien ylläpito (konsulttityönä)	650,000		650,000	650,000		650,000	650,000		650,000
Kehityspalvelu	600,000		600,000	600,000		600,000	600,000		600,000
Päällekkäiset käyttömenot		188,000	188,000		100,000	100,000			

